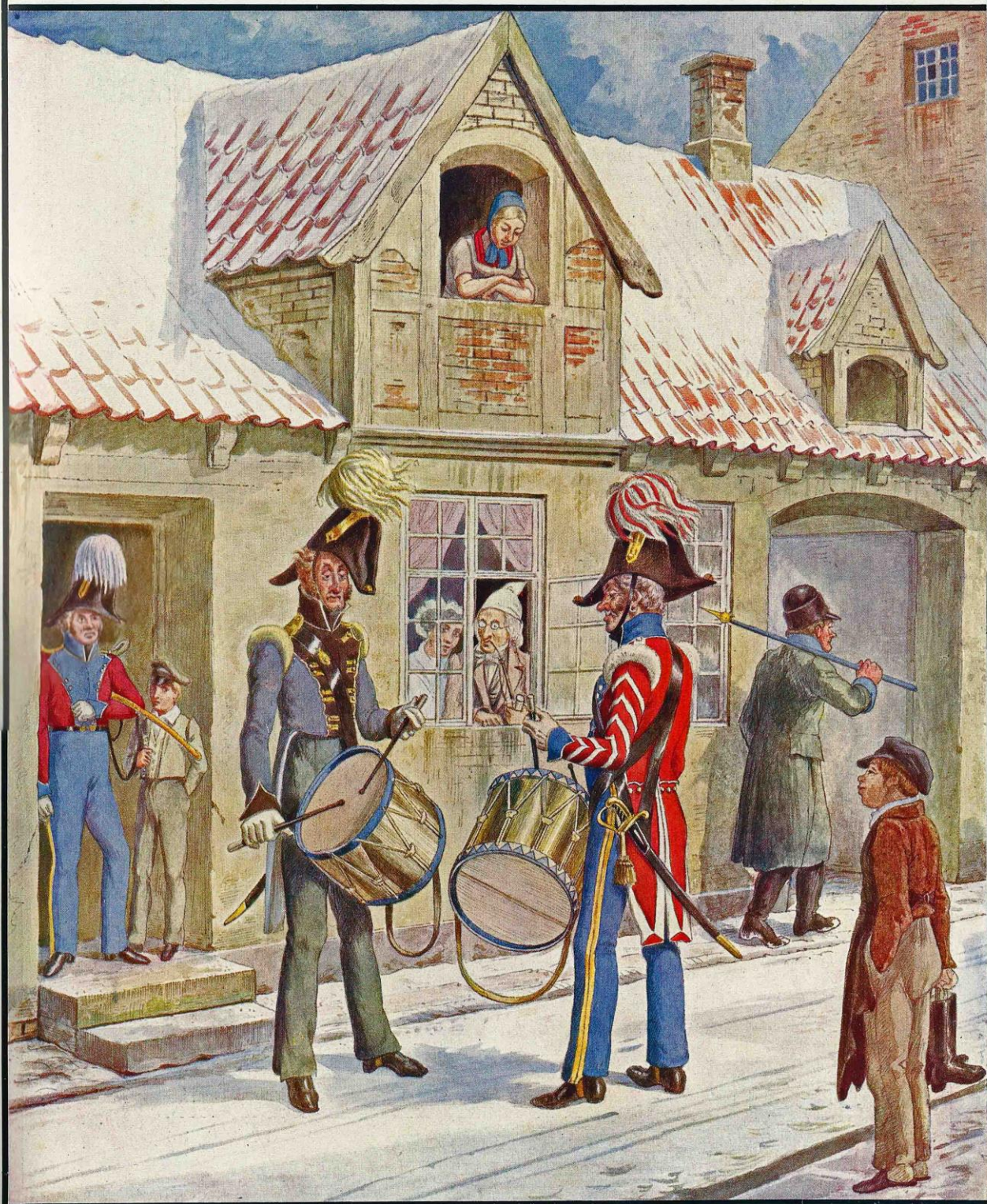

Jul i Roskilde

MINDER FRA ROSKILDE

AF EMMY DRACHMANN

SAA langt tilbage jeg mindes, har Navnet Roskilde haft en egen Klang i mine Ører. — Mine Forældre var begge født og opvoksede i denne By og fortalte ofte og gerne om de mange mærkelige historiske Tildragelser og de endnu mærkeligere Sagn, der knytter sig til den gamle Bispe- og Kongestad — altsammen noget, der nok kunde bringe Barnefantasien i Bevægelse!

Først og fremmest var der Domkirken, som med sine to stolte Spir og højt beliggende beherskede hele den lille Bys og Omegnens Fysiognomi. Fjerne Tiders Storhed knyttedes til den. — Tider, hvor mægtige Kirkefyrster stredes ikke alene om gejstlig, men ogsaa om verdslig Magt.

Saa var der den gamle Sct. Ibs Kirke, ogsaa et Mindes fra hin svundne Tid og hyllet i Sagn og Mystik.

Om Sct. Jørgens Bjerg fortalte Far og Mor mange uhyggelige Ting, det var en Bydel, hvor man kun ugerne færdedes ved Aften eller i Mørke.

Ja, der var nok at spekulere paa og at gyse over. — Men Mor fortalte ogsaa om de mange smukke Kilder, som har givet Byen Navn, og de Sagn, der knytter sig til dem.

Uforstyrret nynnede de gennem de skiftende Tider deres evig melodiske Sang og lægger over Byen det Skær af Poesi, som aldrig vil forlade den.

Saa oplevede jeg da engang som Barn at komme med mine Forældre paa Besøg til denne mærkelige By. Vi boede paa »Hotel Prinsen«, der ejedes af Kaptein SVEJSTRUP. Ogsaa det kendte vi Børn af Navn. »Prinsen!« Her havde jo Mor som ung Pige danset paa Ballerne, spillet Dilettantkomedie og haft sine glædeste Timer.

Det gik mig nu, som det saa ofte gaar. Virkeligheden svarede ikke helt til det, Fantasien havde udmalet sig!

I Domkirken førte PÆTGES, en Broder til JOHANN LOUISE HEIBERG og en Ungdomsven af Far og Mor, os rundt og søgte med stor Iver at forklare os Børn de mange Seværdigheder. Jeg tror nok, det meste gik over vor Forstand. For os var de kongelige Gravmæler kun Ligkister — og med Lig indeni! En ufattelig og gyselig Tanke!

Det, der gjorde mest Indtryk, var Per Døver og Kirsten Kimer! Ja, længere var jeg ikke dengang i min Udvikling!

Senere, mange Aar efter, i 1882, kom jeg som gift Kone og Mor til et Par Smaabørn til at bo i Roskilde. Det gik saaledes til:

Min Mand, HOLGER DRACHMANN, og jeg havde med Børnene tilbragt Sommeren paa Skagen, der dengang nærmest laa hen som et »terra incognita«, hvor kun i Ny og Næ en enkelt Turist fandt hen. Derimod søgte

ofte Malere herop, og vi traf den Sommer foruden Ægteparret ANNA og MICHAEL ANCHER, der var bosat her, P. S. KRØYER, VILHELM GROTH, OSCAR BJØRCK og flere andre og havde en fornøjelig Tid sammen med dem.

Da Efteraaret kom, blev her os dog for barskt, og vi maatte tænke paa at søge til mildere Egne. Tilbage til Hovedstaden, hvor vi endnu havde vor Lejlighed, vilde vi dog ikke. København indvirkede altid uroligt og oprivende paa DRACHMANN.

Imidlertid maatte han nu tage en Tur derover i Forretningsanliggender og skulde samtidig se at finde os en Lejlighed i Byens Nærhed.

I sin Kuffert havde han det næsten helt færdige Manuskript til »Strandby-folk«. Dette Skuespil var blevet til paa Skagen,

men skulde have sin sidste Afslibning, efter at der var konfereret med de afgørende Autoriteter ved Det kgl. Teater.

I et Brev fra Dragør, hvor han for at faa den fornødne Arbejdsro havde taget Ophold, skriver han til mig:

»....Vejret lokkede mig ud paa en lang Spadsere-tur langs Stranden til Kastrup, hvor jeg saa paa flere Lejligheder. Her var saa dejligt ved Havet, og jeg gik og tænkte paa Dig og paa de søde Unger, og jeg svor ved mig selv, at vi skulde komme til at bo ved Stranden; thi jeg kan ikke undvære Vand, det har en løftende, en formildende og god Indflydelse paa mig!.....«

Det blev imidlertid ikke ham, men vor gode Ven, Justitsraad HEGEL, der fandt den Lejlighed, som blev vor.

Marinemaleren VILHELM MELBYE havde beboet første Sals Lejligheden paa Palæet i Roskilde, og den var fornylig ved hans pludselige Død blevet ledig. Hans Enke, Fru NANNY MELBYE, født MATTHISON-HANSEN, Datter af Domorganist MATTHISON-HANSEN i Roskilde,

Fru Emmy Drachmann med Svend paa Skodet, Gerda og Jens staaende.

bad den altid hjælpsomme Justitsraad staa sig bi med at finde en Lejer, og saa var de to blevet enige om, at denne Bolig maatte egne sig udmærket for HOLGER DRACHMANN.

Gud skal vide, den var stor nok, selv DRACHMANN blev lille i de Omgivelser. Værelser kunde det ikke kaldes, men Sale. Pragtfuldt saa det jo ud, og HOLGER lod sig lokke.

Fra Jylland tog vi direkte til Roskilde, ind paa Hotel »Prinsen«, hvor vi boede, indtil alle Flytte-Kalamiteter var overstaaede.

Saa engang i November var alt saa vidt, at vi kunde tage vor nye Bolig i Besiddelse.

Det blev en Vinter, hvor vi kom til at fryse i vore egne Stuer; men HOLGER var henrykt over sine Sale og købte — i hvert Fald i Begyndelsen — Møbler af uhyre Dimensioner. Mange af disse Møbler var saa medtagne af Tidens Tand, at de aldrig fik Plads i vore Stuer, da det viste sig at ville blive meget for kostbart at lade dem gøre i Stand — de blev saa oplagrede i Kirkesalen — det uhyre Rum, der ved en Gang, Absalonsbuen, førte ind i Domkirken. Gennem denne Sal havde de kongelige Herskaber ved en eventuel Højtidelighed Adgang til Kirken, og Beboerne af Palælejligheden skulde altid være rede til at stille den til Disposition. Efter MELBYES overtog vi en Del smukke og gode Ting, deriblandt to Prismelysekroner, som stammede fra Enkedronning KAROLINE AMALIES Auktion. Den ene af dem, den meget store, blev foreviget i KRØYERS bekendte Maleri: »Musik i Atelieret«, den anden havnede Aaret efter paa HEGELS Ejendom, Skovgaard.

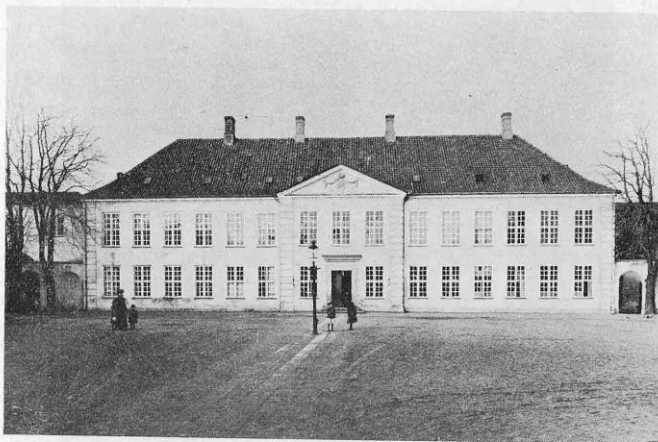
Festligt var der paa Palæet, det er vist. Naar Lysene i de store Kroner var tændt, og gode Venner bragte Liv og Bevægelse i Salene, glemte vi helt de Ulemper, der — navnlig med Vinterens Komme — kunde genere os.

Hvor var der koldt! Vi frøs, og vi fyrede — en hel Formue vandrede i Kakkellovne. Børnene havde faaet det mindste Værelse — det var som en almindelig stor Dagligstue og laa lige mod Syd. Der kunde blive varmt.

»Jeg stod om Morg'nen i Børnenes Kammer, lyst det paa Solsiden laa, og dér er den lille, som lallende stammer, de to, som kan pludre og gaa. De vækkes af Solen, de vaagner med den, til Hvile med Solen de gaar, de kravler af Seng og til Seng igen med Guldglans om lysegult Haar«.

I den modsatte Ende af Lejligheden, dér, hvor i gamle Dage Stændersalen var — denne var nu delt i flere »Sale« — sad H. D. og »digtede« med Sjaler om Knæ og Skuldre og Sivsko paa Fødderne.

Jeg for min Del havde faaet lavet mig en lille lun Krog i Nærheden af Kakkellovnen i den store Dagligstue. Ved Hjælp af Klaveret, der blev stillet ud fra Væggen, Skærme og Tæpper havde jeg der min egen Lilleputstue, som HOLGER kaldte den. For ham med sine lange Ben var den unægtelig noget lilleputagtig, for den var udstyret med smaa lave Sofaer og Stole. Men Børnene og jeg tilbragte mange hyggelige Timer her og morede os udmærket uden at lade os anfægte af Kulden i Rummet udenom.

Palæet i Roskilde.

Til Trods for disse uvante Temperaturforhold indenfor Hjemmets Vægge fandt vi os hurtigt tilrette i de nye Omgivelser og kom til at holde af den smukke og interessante gamle By.

DRACHMANN var begejstret og troede nu endelig selv at være havnet paa rette Sted. Hans krev saaledes til mig, mens jeg var i København for at ordne Flytningen:

»... Her er smukt i Omegnen, noget eget jydsk i Landskabets Linjer. — Meget godt at være i. — Jeg gik blandt andet og tænkte paa, hvor godt og roligt alt gestalter sig for os — og hvor godt mit Sind har af denne Ro. Hvis ikke alle Solemærker slaar Fejl, saa kan vi faa en smuk Tid blandt disse Omgivelser, d. v. s. Naturen, Menneskene kender jeg endnu ikke noget til og antager ikke, vi kommer i nærmere Berøring med nogen«.

Det blev da ogsaa mest de gamle Venner fra Hovedstaden, der søgte ud til os. Af Byens Folk kom vi egentlig kun i nærmere Berøring med Amtsforvalteren paa Palæet, Kancelliraad MALLING og Hustru, et elskeligt, gammelt Ægtepar, hvis eneste Datter var gift med Overlærer PETERSEN ved Latinskolen. Den unge Frue havde den for os uvurderlige Egenskab at være gennemmusikalsk og spille aldeles vidunderligt. Hyppigt kiggede hun op til os og kunde da sidde i Timevis ved Klaveret og spille for HOLGER det, han netop i Øjeblikket ønskede at høre.

Den store Lejlighed og den dermed følgende større Husførelse krævede en Del Nyanskaffelser. — Der var over den lille Bys Købmandsliv endnu den gode, gamle Tradition, hvor Købmand og Kunde stod i et næsten personligt Forhold. Man følte sig hjemme, saa snart man kom ind i Butiken, og til en hyggelig Pas-siar blev der som oftest Tid. Jeg mindes endnu saaledes SCHRAMS gamle, ansete Kolonial- og Kulforretning i Skomagergade. Saa var der OSTERMANN — Manufak-

turvarer, Tæpper og Gardiner — af de to sidste Ting slugte Lejligheden en hel Del. Paa Raadhustorvet laa FISCHERS Udstyrsforretning samt ERHARD FLENSBORGS Boghandel, »vor litterære Børs«, som HOLGER døbte den. Her tyede han gerne ind for med den elskværdige Indehaver at drøfte Dagens brændende Spørgsmaal indenfor Litteratur og Politik.

Der var nok at tale om. DRACHMANN havde just nogle Maaneder før, ved Festen paa Aulestad, Norge — BJØRNSTJERNE BJØRNSONS Gaard — i Anledning af dennes 25 Aars Digterjubilæum, gjort et stærkt Udfald imod den franske, moderne Aand, der var ved at indsnige sig i dansk Kunst og Litteratur. Dette havde Venner og Partifæller taget ham meget unaadigt op, og der udviklede sig efterhaanden en bitter Strid indenfor det saakaldte litterære Venstre. Selvfølgelig optog dette H. D. stærkt, og der hengik næppe en Dag, hvor han ikke i lange Breve maatte redegøre for sit Standpunkt og forsvare sig.

Alt dette interesserede den dygtige Boghandler i høj Grad, og Digteren var glad over i sin Nærhed at have en Mand, overfor hvem han kunde udtale sig. — Det var en vanskelig Tid for min gode Mand. Kun højest ugerne vilde han saare eller gaa imod sine Venner og Partifæller, men kunde paa den anden Side ikke tale eller handle imod sin Overbevisning. Og den var, at der truede dansk Aandsliv en Fare i det nye Præg, som de yderligst gaende blandt det frisdende litterære Parti ønskede at paaføre det. Dog, denne Strid var endnu paa det Tidspunkt i sin Begyndelse.

Der var ved Palæet, foruden Kulden, endnu en Gêne. Hele Nordsiden vendte ud mod et lille, smalt Stræde, Kirkestræde kaldet. Det bestod mest af nogle smaa uanselige Hytter, men netop uden for DRACHMANN'S Vinduer laa der et lille tvivlsomt Værtshus, som generede os en Del. H. D. skriver i en Henvendelse til Byraadet i Roskilde, at han »nødsages til at besvære sig i Anledning af et Naboskab, der vedblivende er en Kilde til Uro og Forstyrrelse for hans Arbejde og til Ubehagelighed og Angst for hans Familie. Jeg sigter herved til et ilde berygtet Logishus i den lille Gade, der løber langs Palæets nordlige Facade, jeg hverken vil eller kan finde mig i, at der saaledes som i Dag i Timevis paa Gaden nedenfor mine Vinduer udveksles Eder, Raab, Trusler, Skældsord af den modbydeligste Art, jeg betvivler ikke, at det meget ærede Byraad ved denne Henvendelse vil søge med skarpe Midler at tilvejebringe den Ro og Orden udenfor min Bopæl, som andet Steds hersker i den fredelige By Roskilde, og uden hvilken dette Asyl, jeg her har

søgt mig for min Forfattervirksomhed, kun bliver illusorisk«.

Denne Henstilling havde da ogsaa til Følge, at der blev holdt skarpt Tilsyn med Nabohuset, og derved forbedredes Forholdene betydeligt.

— — —

Foruden sit Arbejde blev DRACHMANN efter Nytaar stærkt optaget af Prøverne paa »Strandbyfolk«, som var blevet antaget paa Det kgl. Teater, og til hvis Opførelse vi selvfølgelig saa hen med megen Spænding.

HOLGER og jeg var enige om, at Premiereren paa dette hans første Helaftensstykke, hvad enten det nu blev den store Sukces eller ej, skulde fejres med en Fest i vort Hjem.

Den »store« Sukces blev det nu ikke, men Stykket vakte en Del Interesse ikke mindst paa Grund af de nye Skikkelser, der indførtes paa Scenen: Danske Fiskere i veritable, islandske Trøjer og lange Søstøvler, der var sendt Teatret fra MICHAEL ANCHER, Skagen. Hovedrollerne var i de allerbedste Hænder: Fru HENNINGS, Frøken ANTHONSEN, der her slog igennem ved sin gribende Udførelse af Tossekarens vanskelige Rolle. Saa var der begge Brødrene POULSEN, EMIL og OLAF, samt

PETER JERNDOFF; alle ydede deres bedste Kunst.

HOstrup skriver til OTTO BORCHSENIUS om dette Stykke: »der er saa meget smukt i H. D.s nye Skuespil, det er saa folkeligt, skønt, at man uvilkaarlig kommer til at sige ti Gange hellere dette end noget bedre fransk Drama med Tilhæng af Grever, Fløjl og Silke, løst sagte Kvinder i moderne Aand«.

Det var Udtalelser, som HOLGER, der af sin gode Ven, BORCHSENIUS fik HOSTRUPS Brev tilsendt, satte Pris paa. Det var jo netop denne moderne, franske Aand, han vilde til Livs.

Naa, vi bad nu til Gilde den 19. April. Oprindelig havde vi tænkt os en Middag, men Kammerherre FALLESEN gjorde gældende, at hvis Skuespillerne ikke var i Byen om Aftenen, kunde man risikere, at »Huset maatte lukkes«, og den Eventualitet vilde han — Teaterchefen — ikke have Ansvar for! Der var nemlig kun een eneste Opera for Øjeblikket at ty til.

Det blev da lavet om til Frokost, og Forberedelserne dertil var store, da Gæsternes Antal blev henimod et Halvthundrede. KRØYER hjalp med til at gøre det mere end almindelig festligt ved nogle Dage i Forvejen at komme ned til os og — liggende saa lang han var paa Gulvet i Kirkesalen — at tegne — med Kul og Kridt — en alenhøj Frise som Dekoration for Spisestuen.

Kirkesalen, som ellers ikke blev benyttet til Beboelsesrum, blev ryddet — for de oplagrede Møbler — og smykket med Guirlander og store Planter i Baljer; her skulde der saa danses efter Frokosten.

Klosterkilden.

Det blev virkelig en morsom Dag.

Ved Bordet kom Stemningen hurtigt op. KRØYERS Frise fangede straks Opmærksomheden og vakte Jubel. Den bestod af en Række Felter med Oprin fra Stykket og med smaa pudsige Hændelser under Instuderingen samt kendte Typer blandt Premierepublikummet. Desværre bortkom denne Frise ved en af vore sidste store Flytninger. Efter at HOLGER havde budt Velkommen, blev Ordet givet frit, og snart genlød den store Sal af Latter og Tale.

Pludselig begyndte Fru HENNINGS, EMIL og OLAF POULSEN at tale højt over Bordet til hverandre. Lidt efter lidt blev det omkringsiddende opmærksomme; det lød virkelig, som om de mundhuggedes. Men saa opfattede man hurtigt, at det var slagfærdige og vittige Replikker, der hentydede til Stykket. Det var en aftalt Indledning til Foredraget af en Vekselsang mellem de to Brødre POULSEN. OLAF akkompagnerede denne Vise paa sin Harmonika, den han som OLE RASS brugte i Stykket og havde medbragt.

Visen har jeg desværre glemt, husker kun, at den begyndte saaledes:

»Oh, du lange, lange Drachmann, som gør i Bolgen blaa,
Hvor blev de mange Penge af, du skulde tjent derpaa?»

Dansen blev saa traadt i Kirkesalen, og da Toget, hvormed de kongelige Skuespillere skulde været taget tilbage til Byen for i rette Tid at kunne melde sig til Teatertjeneste, gik fra Roskilde, var der ingen, som tænkte paa at tage med. Nej, dette er dog ikke korrekt. Fru HENNINGS tog, som altid pligtopfyldende, hjem med sin Mand. OLAF affattede et Telegram til Kammerherren saalydende:

»Kom for sent til Toget. Skal vi tage Ekstratog?
Svar betalt!»

Svaret lød:

»Gid F. . . . havde Dem.

FALLESEN«.

Længe efter gik der Sagn om denne Fest.

Senere fik jeg at høre, at OLAF havde udtalt sin Anerkendelse af mig som Værtinde paa følgende Maade: »Fru DRACHMANN er storartet, hun slaar selv alle sine fine Glas i Stykker!» Det var første Gang, OLAF var Gæst i vort Hjem.

Det var nu kun et Glas, og »fint« var det ikke, for jeg havde lejet billige, saakaldte svenske Glas til Bordet.

Min Svoger, A. B. DRACHMANN, som kort forinden var kommet hjem fra et længere Studieophold i Stuttgart, sad ved Bordet lige overfor mig og udbragte i ungdommelig Begejstring Vært og Værtindes Skaal. Han sluttede med: Skal vi tømme vore Glas og gøre som de tyske Studenter »einen Salamander reiben««. Dette bestaar i at gnide Glasset rundt og plante det fast i Bordet, men selvfølgelig uden at slaa det itu — deri ligger Kunsten. Uheldigvis knustes hans Glas. Han saa ganske ulykkelig og angergiven over paa mig, hvorpaa jeg hurtigt for at berolige hans altfor ømtaalelige Samvittighed gjorde den samme Salamanderbevægelse med mit Glas og — selvfølgelig — slog det i Stykker.

Dagen forløb i alle Maader festligt, og jeg tror, at baade Gæster og Værtsfolk var tilfredse.

DRACHMANN skriver i sin Almanak under 19. April: »Det store Selskab paa Palæet (Skuespillere, Forfattere, Malere, Familien og gode Venner) løber meget heldigt af«.

Fra gamle Professor DRACHMANN fik vi allerede næste Dag et Brev, som morede os meget. Denne adstadige, ældre Herre skrev følgende:

»Kære HOLGER og EMMY!

I denne paa Adresser saa rige Tid føle vi undertegnede en uimodstaaelig Trang til at tilstille Eder en Takadresse, for paa en værdig Maade at tolke vore Følelser og vor Taknemmelighed for at have tilbragt en af lutter Glæde og aandeligt og legemligt Velbefindende fyldt Dag i Eders hyggelige Hjem og i en Kreds af udvalgte Gjæster. Lad os strax og uden Omsvøb sige det, at vi alle er enige om, at en gladere og paa Nydelser rigere Dag have vi ikke oplevet, og at denne Dags Indhold i lang Tid vil være et rigt Emne for vor Tanke og vor Samtale. Der blander sig i vor Glæde og vor Erindring paa denne Festdag ikke den mindste Sky, der kunde kaste en Skygge paa al dens rige Lys og Livsnydelse, og vi have alle idag en Følelse af at have været, lad mig sige — i den syvende Himmel.

Eders altid hengivne

A. G. DRACHMANN. CLARA. HARRIET. MARTHA. ASBJØRN.

Forøvrigt gik Livet til daglig paa Palæet sin sædvanlige, regelmæssige Gang. DRACHMANN'S Flid er velbekendt. Allerede før Kl. 9 havde han været sin Morgentur og sad ved sit Skrivebord. Der tilbragte han det meste af Dagen, kun afbrudt af Maaltiderne, som han heller ikke altid passede. Naar han arbejdede rigtigt ivrigt, fik han en Bakke sat ind og spiste saa, naar det passede ham. Før eller efter Middagen gik han gerne en Tur, og paa den fulgte jeg ham som Regel. Om Morgen gik han helst alene, saa »digtede« han og vilde ikke afbrydes af min Passiar. Spadsereturene gik næsten altid ned mod Fjorden. Vandet drog, og de mange smaa Kilder, som pludrede undervejs, havde altid en Del at fortælle. Den af Kilderne, som HOLGER særlig havde forelsket sig i, var Klosterkilden, ogsaa den største og smukkeste af dem alle, og vi tilbragte her mange gode Timer. Han skrev et Digt om den: »Ved Klosterkilden«, det fik Plads i Digtsamlingen »Dybe Strenger«.

»Hvor Orlogsheltens Enke har paa Munke-Grunden bygget, hvor »Frøkner«, om ej Nonner smaa, for Livet blev betrygget, hvor Hytters Tag bag Klosterhegn af Elme blev beskygget, dér har en Eneboer-Plet Naturen selv sig hygget: og der, ja der har mangen Gang, hvor Kilden følger dybt sin Trang og bryder sig sin Vej med Sang, vi to vor Fremtidsborg i Tanken bygget«.

Han havde den Idé, at Vandet herfra maatte være særlig undergørende, og hver Dag, lige før Middagen, maatte Stuepigen af Sted for at hente et Krus deraf til Bordet. Vi — Pigen og jeg — tillod os i al Hemmelighed at snyde og hentede Vandet fra St. Hans Kilde, som laa nærmere ved Palæet. Han drak det med Andagt som Klosterkilde-Vand!

Da Sommeren nærmede sig, flyttede vi til Rungsted.

Til Palæjlejligheden hørte der desværre ingen Have, og DRACHMANN længtes mod det aabne Vand.

Han var efterhaanden blevet ikke saa lidt nervøs over Bruddet med Vennerne, det antog stadig større Former.

En Dag under Opholdet i Rungsted pakkede han saa sin Randsel for at rejse en Tur til Udlandet, hans sædvanlige Tilflugt, naar han var overanstrengt eller følte sig plaget af Forholdene herhjemme. Turen gik til Belgien, til Antwerpen, den By, hvorfra vi begge havde saa smukke og glade Minder. Som sædvanlig havde han sin Kuffert fuld af Manuskripter, paabegyndte og skitserede; ledig var han aldrig. Det var hans Hensigt under Opholdet derovre at skrive eller i hvert Fald se at komme godt i Gang med et Skuespil omhandlende CHR. II og DYVEKE, et Arbejde, han allerede for Aar tilbage havde planlagt og gjort Studier til. Ogsaa havde han en Bestilling paa et stort Marinebillede, hvortil han agtede at tage Motivet ude ved Scheldeflodens Munding.

Skæbnen vilde imidlertid, at han ikke fandt den velgørende Ro, han havde tænkt sig, og som skulde bringe ham bort fra Gæringen og Uroen i hans Indre. Han dumpede saa at sige lige midt ind i »den flamske Bevægelse«, noget i Lighed med det, han selv var ved at iværksætte herhjemme. Gennem derboende Venner gjorde han hurtigt Bekendtskab med Førerne for dette udpræget nationale Parti, der var i stærk Opposition mod den nyere, moderne, franske Retning. Med andre Ord, akkurat det samme Program som han selv styrede efter hjemme. At han ikke derved kom bort fra egne Tanker er forstaaeligt — tvertimod, han maatte bestandig sammenligne og bestyrkedes derved kun yderligere i sit Syn paa Tingene ligesom i sin Forvisning om, at det var hans Pligt som god dansk Mand at gaa videre i den Retning, han var slaadet ind paa. Resultatet blev, at han glemte Kong KRISTIAN og DYVEKE og i Stedet for »med bankende Pulse og i eet Aandedræt« skrev »Ostende-Brügge«, som han bragte med sig hjem som færdigskrevet Manuskript.

Til Vliessingen tog han imidlertid og gjorde ogsaa Studier til sit store Marinebillede. (Derude skrev han desuden sit pragtfulde Digt til Grundtvigs 100 Aars Dag, ogsaa senere indsat i »Dybe Streng«).

Men heller ikke her ved det store Hav fandt han Ro. Han længtes efter Hjemmet, efter »de store, stille Stuer og den lille fredelige By«, og som han skrev til mig: »Jeg kan lige saa godt male mit Billede hjemme i Kirkesalen, der, hvor jeg har de vante Omgivelser og Dig og Børnene«.

I September var vi saa atter alle tilbage paa Palæet, hvor HOLGER straks kastede sig over sine forskellige Arbejder og saavidt muligt undgik at tage til Hovedstaden. Helst vilde han, at ingen skulde vide noget om hans Hjemkomst. Men da »Ostende-Brügge« et Par Maaneder senere kom ud, denne Bog, der af Partifællerne betragtedes som den afgørende tilkastede Strids-

handske, var Freden for Alvor forbi. Der stredes nu ikke blot i private Brev, men ogsaa i Artikler i Bladene, og der faldt fra begge Sider — maaske ofte uoverlagt — haarde, krænkende Ord, som fremkaldte nye Misforstaaelser og yderligere udvidede Kløften.

Det var ingen let Tid for min lange Mand; han handlede absolut ud af sin ærligste Overbevisning, og selv om det sved i hans Hjerter, at han derved kom bort fra Venner, som han personlig satte højt og holdt af, kunde han nu ikke gaa paa Akkord med sig selv.

Imidlertid nærmede Julen sig, og med den lagde der sig en mild Stemning over det oprørte Sind:

Holger Drachmann.

»Og nu, jeg længst er stor og selv har
Smaa,
nu, jeg er lagt i Lilleput-Lænker,
nu har jeg ikke ondt ved at forstaa,
hvorfor man Engle helst som Børn sig
tænkere.

Børnene var nu saa store, at deres Tanker og Fantasi Maaneder i Forvejen optoges af den sig nærmende Fest. Deres Far var Omheden selv overfor sine Smaa, reves ganske med af deres Glæde og snakkede ivrigt med dem om, hvad Julen vel kunde bringe, og om alt det store, der var i Vente. Ingen kunde jo som Far fortælle om Julenissen, Julestjernen og Træet, og de undte ham ikke megen Ro. Det hændte i den Tid hyppigere end ellers, at der blev banket paa hans Dør af smaa Hænder, og der blev altid lukket op. Men naar Arbejdstempoet var paa sit højeste, saa fik de smaa Supplikanter straks stukket et Stykke Papir i Haanden, og med en Paamindeelse om et sidde musestille blev de anbragt i hans Stue. Det var dog ikke altid, denne Paamindeelse førte til det ønskede Resultat, men med englelig Taalmodighed — i dybeste Forstaaelse af de Smaas Tankegang — tog deres Far denne Afbrydelse.

Saa oprandt da endelig Juleaftensdag. Mine Piger og jeg stod, som man siger, paa Hovedet af Travlheden, og Børnene vimsede omkring med Spørgsmaal og nysgerige Blikke. Saa kom HOLGER meget hemmelighedsfuldt og med glade Øjne og trak mig med ind i sin Stue: »Nu skal du høre, jeg vil da ogsaa give mit Besyv med til Festen i Aften«, sagde han og læste saa det Digt, som indleder denne lille Artikel, op for mig.

Aftenen blev ogsaa stor. Træet stod i Kirkesalen, hvor vi ved Hjælp af adskillige Tønder Kul havde faaet Temperaturen op til en nogenlunde rimelig Højde. Om Børnenes eller deres Fars Glæde var størst, er vanskeligt at afgøre, men han var virkelig Barn igen blandt Børn.

»Over al Berømmelse og Ære
jeg sætter det, som Barn blandt Børn at være,
at løse med dem helt for Glædens Sluse,
at tegne dem paa Tavlen Mænd og Huse
og sætte Krans paa Tag med et Hurra! —
den Bifaldsjubel, som mig møder da,
den kan som Muldjordsduft, min Sjæl beruse«.

»Det var Børnenes Aar« skrev hans Søster HARRIET

efter hans Død i en Kronik i »Tilskueren«. Og hun havde Ret — en lykkeligere Tid end paa Palæet kunde de ikke have.

Efter den milde Stemning, som Julen bragte med sig, vendte atter de oprivende Dage tilbage. De stærkt personlige Angreb, ofte yderst krænkende for DRACHMANN, tog ikke alene paa hans, men ogsaa paa mine Nerver. Hele Efteraaret havde jeg været ret lidende som Følge af en Champignon-Forgiftning og derfor mere modtagelig for sjælelige Oprivelser. Vi kom saa begge, efter Samraad med den kære, gamle Professor DRACHMANN og med den aldrig svigtende Ven Justitsraad HEGEL, der jo maatte financiere Foretagendet, til det Resultat, at et Ophold i et mildere Klima og langt borte fra Kamppladsen vilde være særlig gunstigt for os begge. Med Børnene og en af vore gode Piger satte vi engang i Februar Kursen sydpaa med Nizza som foreløbigt

Maal. Der opholdt sig netop den Vinter en af mine Søstre og hendes Mand, Skibsreder ZERNIGHOW fra Kristiania. Disse to gode Venner havde i Forvejen ordnet alt paa det bedste for os, saa at vi straks ved Ankomsten havde et hyggeligt Hjem at tage hen til.

— — —

Den Gang vi drejede Nøglen om i Døren til vor Palælejlighed, tænkte dog ingen af os paa, at vi ikke mere skulde vende tilbage hertil. Forholdene udviklede sig imidlertid saaledes, at vi, da vi efter mere end halvandet Aars Forløb (Efteraaret 1885) vendte tilbage fra vor Udlændighed, bestemte os til at tage Ophold nærmere København. Vi lejede da en Villa paa det yderste Frederiksberg, bag Frederiksberg Have.

Men for os begge stod Opholdet i Roskilde med dets mange smukke, men ogsaa alvorlige Oplevelser, som et kært og uforglemmeligt Minde.